

УДК: 336.77:339.13

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ СУБ'ЄКТІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В РИНКОВИХ УМОВАХ

К. А. Мікуляк,

*Миколаївський національний аграрний університет
mikulyak@mnaui.edu.ua*

В умовах сьогодення суб'єкти аграрного сектору зазнають суттєвих перешкод для їх функціонування та розвитку через економічну рецесію та несприятливу політичну ситуацію. Відтак, формування джерел фінансування з метою стимулювання відтворювальних процесів в аграрному секторі є одним із важливих завдань держави в частині забезпечення коштами державних кредитів, інвестиційними податковими кредитами, субсидіями та грантами, а також коштами, що вивільняються у результаті використання податкових пільг [2] та ін.

Питання застосування інструментів фінансово-кредитного механізму фінансування аграрного сектору входять до кола наукових інтересів І. В. Фурман, Н. В. Максименко, В. П. Гмирі. Розвиток кредитних відносин підприємств агропродовольчої сфери досліджувала І.О. Іртіщева [1], а роль кредитного ринку у відтворювальному процесі суб'єктів господарювання аграрної галузі розглядають у своїх наукових дослідженнях Ю. О. Нестерчук [2], К. М. Мельник [2], О. А. Непочатенко [2] та ін.

Фінансово-кредитні відносини суб'єктів аграрного сектору в ринкових умовах реалізуються завдяки програмам та ініціативам державних органів та міжнародних організацій. Зокрема, наразі суб'єкти аграрного сектору крім фінансово-кредитної підтримки, мають можливість обирати напрям розвитку бізнесу під потребу за допомогою платформи Дія.Бізнес, слідкувати за тенденціями, аналітикою, ідеями для старту бізнесу, а також отримувати безкоштовні консультації щодо різних питань розвитку бізнесу та нюансів ведення господарської діяльності, стандартизації та технічних регламентів, регуляторних правил для бізнесу в умовах воєнного стану. Аграрії мають можливість переглядати довідники («Посібник для експортерів ягід»), практичні рекомендації («Як стати фермером: отримати ділянку, заснувати та зареєструвати фермерське господарство», «Практичні рекомендації для виробників

молока», «Керівні принципи для постачальників сільськогосподарської продукції» та ін.) та чеклисти, що допоможуть розвивати бізнес.

Державними органами та організаціями з фінансово-кредитної підтримки суб'єктів аграрного сектору є Міністерство аграрної політики та продовольства України, Комітет Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики та Державна установа «Офіс з розвитку підприємництва та експорту». До національних організацій належать Ukrainian business & trade association, Асоціація «Український клуб аграрного бізнесу», Український центр сприяння інвестиціям та торгівлі, Асоціація «Ягідництво України», Українська аграрна конфедерація, Українська зернова асоціація, Асоціація аграріїв України, Інформаційний агропортал SEEDS [3]. Міжнародними організаціями та програмами підтримки аграрного сектору в ринкових умовах є Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (FAO), Організація економічного співробітництва та розвитку (OECD), Програма USAID з аграрного і сільського розвитку (АГРО), Програма USAID «Кредитні ресурси для сільськогосподарських товаровиробників», Український проєкт бізнес-розвитку плодоовочівництва [3].

Державна підтримка аграрного сектору в умовах воєнного стану у розрізі програм та ініціатив представлена у табл. 1.

Крім того, суб'єкти аграрного сектору через портал «Гід з державних послуг» можуть отримати понад 2 тис. державних послуг.

Таблиця 1

Канали державної підтримки аграрного сектору в умовах воєнного стану

Програми та ініціативи	Характеристика
Програми держпідтримки через Державний аграрний реєстр (безповоротна допомога малим агровиробникам)	Суб'єкти аграрного сектору можуть подати заявку через онлайн платформу Державний аграрний реєстр (ДАР) на дві програми з державної підтримки: виплату на 1 га землі (виплата на 1 га у розмірі 3100 грн, максимальний розмір – до 120 га) та дотацію за утримання корів (від 3-х до 100 корів, 5300 грн на 1 корову). Проєкт фінансується коштами бюджетної підтримки ЄС.
Урядова програма «Робота»	Через портал Дія: Державні послуги онлайн є можливість подати заявку на отримання гранту від держави на підтримку бізнесу, а саме: гранти на садівництво та тепличне господарство. Головною умовою для учасників програми є створення робочих місць, крім того, програма передбачає співфінансування: від 30% фінансування забезпечує учасник програми (власні або кредитні кошти), а 70% – держава.

Продовження таблиці 1

Ініціатива стійкості сільського господарства (AGRI-Ukraine)	AGRI-Ukraine спрямована на забезпечення безперервного виробництва с.-г. продукції в Україні до 2023 р., а також розв'язання нагальних питань з експортом, розширення доступу фермерів до фінансування. Сума підтримки – 100 млн дол. США від USAID на зміцнення потенціалу української інфраструктури для ефективного експорту с.-г. продукції.
Електронна платформа для збору інформації про завдані збитки аграрному сектору України	За допомогою платформи суб'єкти аграрного сектору можуть подати заявку та повідомити про завдані збитки їх земельним ділянкам, інфраструктурним об'єктам, с.-г. техніці, важким та легковим автомобілям, запасам ресурсів, продукції рослинництва та тваринництва для опрацювання органами державної влади, з метою подальшого відшкодування та компенсацій.
Програма з надання фермерам рукавів для зберігання зерна	Через знищення зерносховищ суб'єкти аграрного сектору отримуватимуть рукави для зберігання зерна, подавши заявку через ДАР. Проект реалізовується Міністерством аграрної політики та продовольства України й Продовольчою та сільськогосподарською організацією ООН (ФАО) за фінансової підтримки Канади, Японії та Minderoo Foundation на загальну суму 60,5 млн дол. США.

Джерело: складно автором за матеріалами [3, 4]

Розглядаючи кредитування суб'єктів аграрного сектору в ринкових умовах, необхідно максимальною мірою враховувати особливості ведення аграрного бізнесу та систематичні трансформаційні процеси. Відтак, для забезпечення проведення весняно-польових робіт у 2022 р. 18078 суб'єктів аграрного сектору залучили 38,5 млрд грн за програмою «Доступні кредити 5-7-9%» під 0% річних, на 6 місяців для придбання с.-г. техніки, на поповнення обігових коштів для придбання насіння, добрив та паливно-мастильних матеріалів. Найбільше кредитів за програмою портфельних гарантій надано державними банками, зокрема АТ КБ «ПриватБанк» видав 8 млрд 243 млн грн, АБ «Укргазбанк» – 4 млрд 355 млн грн, АТ «Ощадбанк» – 2 млрд 814 млн грн, АТ «Укрексімбанк» – 2 млрд 285 млн грн [3].

На порталі Дія.Бізнес, у маркетплейсі фінансових можливостей для бізнесу, суб'єкти аграрного сектору можуть обрати для себе необхідну фінансову програму та звернутися безпосередньо до банківських та інших установ.

Отже, суб'єкти аграрного сектору у розрізі фінансово-кредитних відносин отримують належну підтримку з боку органів державної влади та міжнародних організацій, що позитивно впливатиме на їх розвиток

у повоєнний період. Перспективами подальших досліджень є розгляд питань щодо розширення фінансово-кредитних інструментів, з метою подолання проблеми недостачі грошових коштів для розвитку суб'єктів аграрного сектору.

Література:

1. Іртишева І. О. Розвиток кредитних відносин підприємств агропродовольчої сфери. URL: <http://www.mubip.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/323.pdf> (дата звернення 20.10.2022).
2. Нестерчук Ю.О., Мельник К.М., Непочатенко О.А. Роль кредитного ринку у відтворювальному процесі суб'єктів господарювання аграрної галузі. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8494> (дата звернення 20.10.2022).
3. Аграрний бізнес : онлайн платформа «Дія.Бізнес». URL: <https://business.dia.gov.ua/agribusiness> (дата звернення 20.10.2022).
4. Гранти на теплиці і сади: поради від Мінагрополітики. URL: <https://minagro.gov.ua/news/granti-na-teplic-i-sadi-poradi-vid-minagropolitiki> (дата звернення 20.10.2022).